

UZLAŞMA VE TARHİYAT ÖNCESİ UZLAŞMA YÖNETMELİĞİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

M. İrfan AKŞEHİR*

A. GİRİŞ:

Önceki yazımızda 29.7.1998 tarihinde yayımlanan 4369 sayılı kanunla “Uzlaşma” sisteminde yapılan değişikliklere yer verilmişti. Bu yazımızda ise Bakanlığın Vergi Usul Kanununun değişik EK-1’nci maddesinin son fıkrasında yer alan yetkisini kullanarak yeniden düzenlediği Tarhiyat Sonrası Uzlaşma ve Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliğine yer verilecektir.

3 Şubat 1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan b iki yönetmelik eski yönetmeliğe göre önemli düzenlemeler yapılmıştır.

B. UZLAŞMA YÖNETMELİĞİ (TARHİYAT SONRASI UZLAŞMA):

1- 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere yayım tarihinde (3 Şubat 1999) yürürlüğe giren Yönetmeliğin “Uzlaşma Talebi” başlıklı 7’nci maddesinde; Uzlaşma talebinin ihbarnamede yazılı verginin tamamı için yapılacağı, Tarhiyat Sonrası Uzlaşmada Kısmi uzlaşma talebinde bulunulmayacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla “Kısmi uzlaşma talebi ancak Tarhiyat Öncesi Uzlaşma da yapılabilecektir.

2- “Uzlaşma Talebinin İncelenmesi ve Görüşmelerinin Yapılması” başlıklı 10’uncu maddede Uzlaşma gününün komisyon sekreteryası tarafından en az onbeş (15) gün önceden mükellefe bildirileceği, mükellefin istemesi halinde onbeş günlük süreye bağlı kalınmaksızın daha önceki bir tarihin uzlaşma günü olarak verilebileceği belirtilmiştir.

Aynı maddede mükellefin uzlaşma görüşmelerinde, bağlı olduğu meslek odasından bir temsilci ve 3568 sayılı Kanuna göre kurulan Meslek Odasından bir meslek mensubu bulundurabileceği, bu kişilerin uzlaşma komisyonunda görüşlerini açıklayabileceği ancak uzlaşma ile ilgili tu-

(*) Vergi Denetmeni.

tanaklara imza atamayacağı belirtilmiştir.

3- Yönetmeliğin "Uzlaşma Günü'nün Ertelenmesi" başlıklı 11'nci maddesinde belirlenen uzlaşma günü bildirildikten sonra komisyonun o gün toplanamayacağına anlaşılmaması halinde yeni bir uzlaşma günü belirlenerek mükellefe bildirileceği, uzlaşma müzakeresinin belirlenen günde sonuçlandırılmaması veya daha ayrıntılı bir inceleme yada araştırma yapılmasını gerektirmesi halinde uzlaşma görüşmesi ya aynı gün belirlenen ya da sonradan belirlenerek mükellefe bildirilecek başka tarihe erteleneceği belirlenmiştir.

4- "Uzlaşma Konusu Yapılabilecek ve Yapılmayacak Cezalar" başlıklı 16'ncı maddede ise 01.01.1995-01.01.1999 tarihleri arasında dönemlere ait olup, Kaçakçılık Suçu kesilen cezaların uzlaşma konusu yapılmayacağı, 01.01.1999 tarihinden itibaren ise cezaların uzlaşma kapsamından çıkarılması nedeniyle bu tarihten sonraki dönemlere ilişkin olarak yapılacak cezalı tarhiyatlarda sadece vergilerin uzlaşma konusu yapılabileceği, cezaların ise uzlaşılan vergiye göre düzeltileceği belirtilmiştir.

Buna göre 01.01.1999 tarihinden sonraki dönemlere ait olup, Kaçakçılık Suçu cezası kesilen vergiler uzlaşma konusu olacak, uzlaşmanın sağlanması halinde

kaçakçılık cezası, uzlaşılan vergiye göre düzeltilecektir.

C. TARHIYAT ÖNCESİ UZLAŞMA YÖNETMELİĞİ

1- 03 Şubat 1999 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanan bu yönetmeliğin "Mahalli İnceleme Elemanlarınınca Yapılacak İncelemelerde Komisyonların Teşkilî" başlıklı 6 ncı maddesinde; Bölge Müdürlüklerine bağlı Vergi Denetmenlerince yapılan incelemelerde uzlaşma Komisyonunun Bölge Merkezinde Gelirler Bölge Müdürü veya tevkil edeceği Yardımcısının başkanlığında iki Vergi Denetmeninden oluşacağı belirtilmiştir. Önceki düzenleme ise biri başkan olmak üzere üç Vergi Denetmeninden oluşacağı şeklinde idi. Yine aynı maddede Komisyon Başkan ve üyelerinin Bölge Müdürü tarafından belirleneceği, Komisyonların teşkilinde güçlük bulunduğu takdirde Vergi Dairesi Müdür (Bağlı Vergi Dairelerinde Malmüdürü) veya Gelir Müdürünün Komisyona üye olarak katılabileceği belirtilmiştir.

2- Yönetmeliğin "Uzlaşma Talep Süresi" başlıklı 9'ncü maddeyle incelemenin sonuçlandığı tarihte tarh zaman aşımının sona ermesine üç aydan az bir zaman kalması halinde mükellefe Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Talebinde bulunup bulunmadığının sorulmayacağı ve tarhiyat öncesi uzlaşma talebinde bulunmaya davet edilmeyeceği belirtilmiştir.

3- "Uzlaşma Gününün Tespiti" başlıklı 10 ncu maddesinde; inceleme elemanının mükellefin uzlaşma talebi üzerine, yetkili uzlaşma komisyonu başkanı ile temas kurarak uzlaşma gününü belirleyeceği, belirlenen uzlaşma günü, yer ve saatinin uzlaşma gününden en az onbeş (15) gün önceden mükellefe bildirileceği veya inceleme tutanağına yazılacağı, mükellefin istemesi halinde ise onbeş günlük süreye başlı kalınmaksızın daha önceki bir günün verilebileceği belirtilmektedir.

Önceki düzenleme ise uzlaşma gününün en az yedi (7) gün önceden bildirileceği şeklinde idi ve mükellefin istemesi halinde daha önceki bir günün verilebileceğine dair bir hüküm bulunmamaktaydı.

4- Yönetmeliğin 12 nci maddesinde yine önceki Yönetmelikte bulunmayan bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre; Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Talebinde bulunan mükellef tayin edilen uzlaşma gününden önce yazılı olarak inceleme raporunu düzenleyene veya Komisyona sekreteryaya hizmeti veren birime bu talebinden vazgeçtiğini bildirirse tarhiyat öncesi uzlaşma istemiş gibi işlem görecektir.

5- Tarhiyat öncesi Uzlaşma Yönetmeliğinin 13 üncü maddesiyle inceleme raporunun ilgili mükellef ile komisyona intikal ettirilmeden uzlaşmanın yapılmayacağı belirtilmiştir.

6- "Uzlaşma Tutanağının Düzenlenmesi" başlıklı 15 inci maddesinde, uzlaşma tutanağına yazılan bilgilere ek olarak;

- Uzlaşılan vergi için kanunun 344 üncü maddesi uyarınca vergi ziyai cezası hesaplanacağı,

- Kısmi uzlaşma talebinde bulunulması halinde, tutanağın açıklama bölümünde inceleme raporunda eleştirilen matrah farklarından hangilerinde uzlaşma talep edildiği ve bunlara ilişkin olarak uzlaşılan vergi miktarının belirtileceği,

- Uzlaşma talep edildiği halde görüşmeler sonucunda uzlaşılmayan matrah farklarına ilişkin uzlaşma komisyonunun teklif ettiği miktarların tutanaklarda yer alacağı,

belirtilmiştir.

Bu şekilde düzenlenen uzlaşma tutanağı ile Vergi İnceleme Raporunun Vergi Dairesine intikali üzerine Vergi Vergi Dairesince yapılacak tarhiyatın dava açma süresinin son günü akşamına kadar komisyonun teklif ettiği miktarı kabul ettiğini belirten bir dilekçe ile Vergi Dairesine başvuran mükellefle başvuru tarihi itibarıyla uzlaşma vaki olacağı ve buna göre işlem tesis edileceği, belirtilmiştir.

D. YÜRÜRLÜK

03 Şubat 1999 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Tarhiyat öncesi Uzlaşma Yönetmeliği yayımı ta-

rihinden yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle eski yönetmelik yürürlükten kalkmıştır. Ancak bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önceki vergilendirme dönemleriyle ilgili olarak kesilecek cezalar hakkında bu yönetmelikle yürürlükten kaldırılan Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

E. ESKİ VE YENİ YÖNETMELİK HÜKÜMLERİNİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

03 Şubat 1999 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Yönetmeliği ve Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Yönetmeliğinde eski mevcut Yönetmeliğe göre önemli değişiklikler yapılmıştır. Yeni yönetmeliklerle hem 4396 sayılı kanunla Vergi Kanunlarında yapılan düzenlenmelere uyum sağlanmaya çalışıldığı hem de uzlaşma sisteminde uygulamada öteden beri karşılaşılan sorunların giderilmeye çalışıldığı gözlenmiştir.

Yeni Yönetmeliklerle:

- Kısmi Uzlaşmanın ancak Tarhiyat Öncesi uzlaşmada talep edileceği,

- Uzlaşma gününden en az onbeş gün önceden mükellefe bildirileceği, ancak mükellefin istemesi halinde daha önceki bir tarihte uzlaşmanın yapılabileceği,

- Mükellefin uzlaşma görüşmelerinde bağlı olduğu meslek odasından bir temsilci ve 3568 sayılı Kanuna göre kurulan Meslek Odasından bir meslek mensubunu bulundurabileceği, bu kişilerin komisyonda görüşlerini açıklayabileceği, ancak düzenlenen uzlaşma tutanağına imza atamayacağı,

- Uzlaşma Komisyonunun önceden tesbit edilen günde toplanamayacağı anlaşılırsa yeni bir uzlaşma günü tesbit edilerek mükellefe bildirilmek suretiyle uzlaşmanın ertelenebileceği,

- Uzlaşma görüşmelerinin belirlenen günde sonuçlandırılmaması veya daha ayrıntılı bir inceleme yada araştırma yapılmasını gerektirmesi halinde uzlaşma görüşmesinin aynı gün belirlenen yada sonradan belirlenecek mükellefe bildirilecek başka bir tarihe ertelenebileceği, (Bu hüküm yalnız Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Yönetmeliğinde var. Md. 11)

- İncelemenin sonuçlandığı tarihte tarh zaman aşımının sona ermesine üç aydan az bir zaman kalması halinde mükellefe Tarhiyat Öncesi Uzlaşma talebinde bulunup bulunmadığının sorulmayacağı ve Tarhiyat Öncesi Uzlaşmaya davet edilmeyeceği,

- Tarhiyat Öncesi Uzlaşma Talebinde bulunun mükellef tayin olunan uzlaşma yönünden önce yazılı olarak bu talebinden vazgeçtiğini bildirirse tarhiyat öncesi uzlaşma

istememiş gibi işlem görür. (Bu düzenlemeye Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Yönetmenliğinde yer verilmemiştir.)

- İnceleme raporu mükellef ve komisyona intikal ettirilmeden Tarhiyat Öncesi Uzlaşma yapılamıyacaktır.

Uzlaşma Tutanağına;

- Uzlaşılan vergi için VUK'nun 344 üncü maddesi uyarınca vergi ziyaı cezasının hesaplanacağı,

- Kısmi uzlaşma talep edilmesi halinde bu hususla ilgili bilgilerin yazılacağı,

- Görüşmeler sonucunda uzlaşılmayan matrah farklarına ilişkin

Uzlaşma Komisyonunun teklif ettiği miktarların tutanaklarda yer alacağı,

- Mükellefin dava açma süresinin son gününe kadar komisyonun teklif ettiği miktarı Vergi Dairesine yazılı olarak bildirmesi halinde başvuru tarihi itibarıyla uzlaşmanın vaki olacağı,

şeklinde düzenlemelere yer verilmiştir.

Ayrıca bu yönetmelikle önceki yönetmelikte var olan eksiklik giderilmiş, Gelirler Bölge Müdürü veya tevkil edeceği Yardımcısının komisyonlara başkanlık yapması sağlanmıştır.